

Продовольственная и
сельскохозяйственная организация
Объединенных Наций

Рушди зарфият барои тақвият додани амнияти озуқаворӣ ва ғизо

дар кишварҳои интихобшудаи Қафқоз ва Осиёи Марказӣ

©FAO/Vasily Maximov

©FAO/Vacheslav Oseledko

©FAO/Blayna Mahari

Барқарор намудани алоқа байни соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ, ғизо ва кишоварзӣ дар ҳамаи системаҳои озӯқаворӣ

Барои ба таври самаранок муайян намудани омилҳои асосии камбизоатӣ дар деҳот усули байни соҳавиро истифода бурдан лозим аст. Лоиҳа бо истифодаи усули ҳамаҷониба алоқаи байни соҳаи кишоварзӣ, амнияти озӯқаворӣ ва ҳифзи иҷтимоиро фаъл мегардонад.

Лоиҳа аз се қисмати калон иборат аст:

Сиёсат бо таври пилотӣ. Дар доираи шаш фаъолиятҳои пилотӣ заминаи исботкунандаи таъсири усули ҳамгироишудаи ба натиҷаҳои рушд ҳам оварда шуда, барои омода намудани сиёсатҳои асосӣ, равишҳои қонунгузорӣ ва барномасозӣ дар сатҳи миллий, минтақавӣ ва глобалӣ истифода бурда мешаванд.

Ҳамоҳангсозӣ ва тарғибот. Бо мақсади такмили ўҳдадорӣҳои сиёсӣ ва сиёсатҳои стратегӣ, лоиҳа ба инкишофи мусоҳибаи сиёсӣ, ба ҳамкорӣ байни вазоратҳо ва дигар шарикон дар татбиқ намудани усули ҳаматарафа ҷиҳати амнияти озӯқаворӣ ва ғизо, ҳифзи иҷтимоӣ ва системаҳои озӯқаворӣ, мусоидат менамояд.

Шароити мусоид. Моҳияти асосии лоиҳа ин роҳнамоӣ дар рушди тавонноии донишу малака оид ба сиёсат, қонунгузорӣ ва барномаҳои мукамал мебошад. Ҳадафи лоиҳа ин муайян намудани камбудҳои ва имкониятҳои барои такмил додани қору фаъолияти муштарак дар чорабиниҳои ҷиҳати амнияти озӯқаворӣ ва ғизо, ҳифзи иҷтимоӣ ва кишоварзии устувор, хусусан он чорабиниҳое, ки натиҷаи фаъолияти пилотӣ буда, ба қараёнҳои муносири сиёсӣ, қонунгузорӣ ва барномасозӣ мебошанд ва ниҳоят барои расидан ба Ҳадафҳои Рушди Устувор (ҲРУ) мусоидат менамоянд. Стратегияи лоиҳа ба таҳкими иқтидор дар сатҳи глобалӣ, минтақавӣ ва миллий аз ҷиҳати таҳлили сиёсати мукамал ва ба даст овардани мувофиқат дар қору фаъолиятҳои оид ба амнияти озӯқаворӣ, ғизо ва ҳифзи иҷтимоӣ равона карда шудааст, ки дар он соҳаи кишоварзӣ ҳамчун заминаи воҷиби ҳатмӣ ҳисобида мешавад. Усул ва принсипи асосии лоиҳа чунин аст - "Таҳкими иқтидор барои пурзӯркунии иқтидор".

Сатҳи глобалӣ

Дар сатҳи глобалӣ, таҷрибаи тадбиқи лоиҳа дар сатҳи кишвар ва минтақа барои ноил шудан ба арсаи ҷаҳонӣ истифода бурда мешавад. Лоиҳа яқоя бо қараёнҳои глобалии сиёсӣ, ки ба нест кардани гуруснагӣ равона карда шудааст, амалӣ карда мешавад. Мақсади лоиҳа чунин аст: таъмин намудани меъёрҳои ба сиёсат равонакардашуда, стандартҳо ва дастурҳо оид ба татбиқи усули мувофиқ аз ҷиҳати алоқамандӣ байни амнияти озӯқаворӣ, ғизо ва ҳифзи иҷтимоӣ; таҳкими иқтидори стратегӣ ва амалӣ оид ба амнияти озӯқаворӣ, ғизо ва ҳифзи иҷтимоӣ; баланд бардоштани ўҳдадорӣ ва иштирокварзии сиёсӣ бо роҳи тарғибот, баланд бардоштани оғаҳии аҳоли ва мусоидат намудан ба мубодилаи дониш дар рафти мусоҳибаи шаффофи сиёсӣ бо иштироки тарафҳои гуногун ва инчунин ташкил намудани чорабиниҳои глобалӣ аз ҷиҳати амнияти озӯқаворӣ, ғизо ва ҳифзи иҷтимоӣ.

©FAO/Giuseppe Carotenuto

Сатҳи минтақавӣ

Дар сатҳи минтақавӣ, дар доираи лоиҳа таҷрибаи беҳтарин ва воситаҳои пешқадами се кишвари ҳадафӣ (Арманистон, Қирғизистон ва Тоҷикистон) ва инчунин дигар кишварҳои минтақа барои таҳкими иқтидор, мусоҳибаи сиёсӣ ва омӯхтани стратегияҳои амнияти озуқаворӣ ва ғизо, аз он ҷумла барномаҳои хӯроки мактабӣ, бо назардошти беҳтар намудани шароити озуқаворӣ ва ғизо дар кишвар, ҷамъоворӣ карда мешавад. Ин ба мутобикқунии усулҳои амнияти озуқаворӣ, ғизо ва ҳифзи иҷтимоӣ дар минтақаи Аврупо ва Осиё ва мувофиқати сиёсат дар кишвар-аъзоҳои Иттиҳоди Иқтисодии Аврупо ва Осиё мусоидат менамояд.

Сатҳи милли

Дар ҳар як кишварҳои ҳадафӣ "Барномаи хӯроки мактабӣ дар ҳамкорӣ бо бахши кишоварзӣ", ҳамчун лоиҳаҳои пилотии гуногунбахш, бо мақсади баланд бардоштани сифати озуқа ва ғизои маҳаллӣ ва мусоидат намудан ба рушди васеъ ва устувори соҳаи кишоварзӣ, иҷро шуда истодаанд. Дар Арманистон таъсиси боғҳои наздимақтабӣ дар се мактаб ва дар Тоҷикистон таъсиси 22 боғҳои наздимақтабӣ дар чаҳорҷубай ин барнома ба нақша гирифта шудааст. Дар Қирғизистон модели устувори мутамарказ барои таъмини маводҳои кишоварзӣ амалӣ шуда истодааст; ҳамагӣ 9 мактаб ва дигар муассисаҳои иҷтимоӣ бо хизматрасонии Марказҳои логистикӣ ин лоиҳа дастгирӣ меёбанд.

Лоиҳа ду модели "Таҳкими системаҳои озуқаворӣ барои ҳифзи иҷтимоӣ бо назардошти беҳтар намудани сифати озуқа ва ғизо" амалӣ гардонида истодааст. Ин моделҳо ба кӯмакгирандагон барои беҳтар намудани сатҳи зиндагӣ ва ноил шудан ба натиҷаҳои беҳтари рушди озуқаворӣ ва ғизо ва инчунин рушди деҳот дастгирӣ ва кӯмаки иловагӣ пешниҳод мекунанд. Усули "Ҷамъи пули нақд", ки дар Арманистон амалӣ шуда истодааст ва модели "Муносибатҳои самараноки иҷтимоӣ/Ҷамъи пули нақд", ки дар Қирғизистон санҷида шуда истодааст, барномаҳои миллии кишварро оид ба ҳифзи иҷтимоӣ, муттаҳид гардонида хонаводаҳои кӯдакдорро, бо омӯзишҳои хурд оид ба навовариҳо дар соҳаи кишоварзӣ, бо назардошти беҳтар намудани сифати озуқа ва ғизо, хизматрасонии васеъ ва донишу таҷриба оид ба ғизо, дастгирӣ менамояд.

Ҷумҳурии Тоҷикистон дар интиқоли маблағ аз муҳочирон дар Осёи миёна ҷои аввалро ишғол менамояд, бинобар ҳамин лоиҳаи "Пешбурди рушди фарогири иқтисодӣ тавассути грантҳои ҳиссаӣ барои оилаҳои муҳочирон" ба таври пилотӣ иҷро шуда истодааст. Ҳадафи ин лоиҳа истифодаи маблағҳои интиқолии муҳочирон бо роҳи сармоягузорӣ барои рушд ба хоҷагӣҳое, ки сардорашон зан мебошад, ва муҳочирони баргашта мусоидат менамояд. Иштирокчиёни ин барнома маблағҳои интиқолшударо (то 50 Ҷоиз) ба лоиҳаҳои хурди кишоварзӣ сармоягузорӣ намуда, 50 Ҷоизи дигарашро аз маблағҳои лоиҳаи ФАО дастрас менамоянд. Илова бар ин, мутахассисони ФАО ба онҳо дастур ва машваратҳои касбӣ пешниҳод менамоянд.

Барномаи хӯроки мактабӣ дар ҳамкорӣ бо бахши кишоварзӣ

Барномаҳои хӯроки мактабӣ ва ғизо барои аҳолии аз ҷиҳати озуқаворӣ ва ғизо танқискашида, воситаи самаранок шуда метавонанд. Дар айни ҳол барои бо таври мукамал ва муфассал таҳия шудани ин барномаҳо имкониятҳои муайян барои роҳҳои ҳалли сабабҳои гуруснагӣ ва камғизоӣ ҷамъоварӣ карда мешавад.

ФАО хусусан ба қабули системаҳои озуқаворӣ бо назардошти ташкили хӯроки мактабӣ, бо мақсади ноил шудан ба фоидаи дарозмуддат дар масъалаҳои озуқаворӣ ва ғизо ва рушди васеътари деҳот, мусоидат менамояд. Ҷанбаи асосии стратегияи ташкилот ин алоқаи байни хоҷагидорони (фермерони) маҳаллӣ бо барномаҳои озуқа ва хӯроки мактабӣ, бо мақсади баланд бардоштани иқтисодиёти маҳаллӣ ва ҳавасманд гардондани иштироки ҷомеаи маҳаллӣ мебошад. Барои ҷавобгӯ будани хӯроки мактабии истеҳсолшуда ба стандартҳои лозимаи сифатӣ ва дастрасии хонандагон ба хӯрок дар ҳаҷми зарурӣ, дастур ва машварати техникӣ пешниҳод мегардад. Илова бар ин, ҷорӣ намудани маълумот оид ба ғизои солим барои хонандагони мактаб, дар барномаҳои таълимӣ ба таври ихтиёрӣ тавсияҳо дода мешавад. Масъалан бо таъсис намудани боғҳои наздимактабӣ, кӯдакон тарзи парвариш намудани маҳсулоти хӯроки солимро ва ҳамзамон парвариши устувори маҳсулоти хӯрокарро меомӯзанд. Ниҳоят, диққати асосӣ дар стратегияи ташкилот ба ташкил намудани муҳити мусоиди қонунгузорӣ ва институтсионалӣ буда, барои ба таври самаранок таҳия ва иҷро намудани барномаҳои ғизои мактабӣ пешбинӣ шудааст.

Барои ҳал намудани масъалаҳои ҳалталаби ҳар як кишвари хос, лоиҳаи "Рушди зарфият барои тақвият додани амнияти озуқаворӣ ва ғизо дар кишварҳои интиҳобшудаи Қазқоз ва Осиёи Марказӣ" се лоиҳаи гуногуни пилотии "Барномаи хӯроки мактабӣ дар ҳамкорӣ бо бахши кишоварзӣ"-ро дар Арманистон, Қирғизистон ва Тоҷикистон амалӣ намуда истодааст. Дар ин се кишвари ҳадафӣ ФАО якҷоя бо Вазорати кишоварзӣ, Вазорати маориф ва илм, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ, Вазорати меҳнат, муҳоҷирон ва шуғли аҳоли, Барномаи озуқаворӣ ҷаҳонӣ (БОҶ) ва Пажӯҳишгоҳи ғизои соҳавӣ (SIFI) ҳамкорӣ менамояд. Ин лоиҳаҳои пилотӣ дар доираи фаъолияти лоиҳавии ҷиҳати бартараф намудани ноамнии озуқаворӣ ва камғизоӣ амалӣ мегарданд. Онҳо доираи камбизоатиро дар деҳот шикаст дода, фаъолияти якҷояро дар байни сиёсат, соҳаи кишоварзӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ дастгири менамоянд. Бо таъмин намудани заминаи исботкунанда оид ба усули ҳамгирошудаи рушд, ин лоиҳаҳои пилотӣ дар ташаккул додани сиёсати асосӣ ва ҷараёнҳои барномасозӣ дар кишварҳои ҳадафӣ ва берун аз онҳо кӯмак мерасонанд.

Арманистон

Дар Арманистон, зери ҷаҳорҷӯбаи лоиҳаи пилотӣ дар се мактаб боғҳои наздимактабӣ барпо шуда истодаанд (дар шакли гармхонаҳо дар майдони умумии зиёда аз 1100 метри мураббаъ). Мактабҳо идораи гармхонаҳоро ба ӯҳдаи худ гирифта, ҳосили онро дар рафти омӯзиш истифода мебаранд ва таври нигоҳдории онҳоро ба талабагони мактаби миёна меомӯзонанд. Мактабҳои ҳадафии Барномаи миллии ғизои мактабӣ дар ноҳияи Арарат (Арарат Марз) ҷойгир мебошанд.

Се модели гуногуни техникии озмуда шуда истодаанд:

- Гармхонаи начандон калон (198 м^2), ки танҳо талаботи мактабро барои таъминоти иловагии хӯрокаи қонеъ мегардонад. Ин модел дар мактаби таҳсилоти умумии № 1 дар ноҳияи Веди, ки дорои 626 талаба мебошад, озмуда шуда истодааст.
- Гармхонаи калонтар (384 м^2), ки талаботи мактабро қонеъ гардонид, боз имконияти фурӯштани маҳсулоти зиёдатири дорад (даромади ба даст оварда шуда барои беҳтар намудани инфрасохтори мактаб истифода бурда мешавад) дар мактаби миёнаи Верин Арташат, ки ин мактаб дорои 457 талаба мебошад, озмуда шуда истодааст.
- Гармхонаи калонтарин (528 м^2), ки маҳсулотҳои хӯроквориро ҳам барои мактаб ва ҳам барои мактабҳои ғирду атроф истеҳсол карда, маҳсулоти зиёдатири дар бозори маҳаллӣ ба фурӯш мебарорад. Ин модел дар мактаби миёнаи Суренаван, ки дорои 303 талаба мебошад, озмуда шуда истодааст.

Мақсади ин лоиҳаҳои пилотӣ рушди қитъаҳои (заминҳои) назди мактабӣ, дар ҳамкорӣ бо ҷомеаи маҳаллӣ ва инчунин таҳкими иқтисодии коркунони мактаб ва хоҷагидорони маҳаллӣ дар истеҳсол, омода сохтан ва ба бозор баровардани маҳсулоти гуногуни кишоварзии дар сатҳи маҳаллӣ истеҳсолшуда мебошад. Илова бар ин, имкониятҳои мактабҳо ва қитъаҳои наздимактабӣ барои паҳн намудани дониш ва маълумот оид ба таҷрибаи кишоварзии устувор ва беҳбудии озӯқаворӣ ва ғизои истифода мешаванд. Дар натиҷаи ин фаъолият маълумоти асоснок оид ба усули ҳаматарафа ва комил барои ҳал намудани масъалаи ноустувории озӯқаворӣ ва нимгурӯснагӣ байни аҳолии камбизоат ба даст оварда мешавад. Бо истифодаи ин маълумот Барномаи миллии Арманистон оид ба хӯроки мактабӣ метавонад, иқтисодии худро дар дастгирӣ намудани кӯдакони аз ҷиҳати иҷтимоӣ ва озӯқаворӣ коҳида ва оилаҳои онҳоро ба таври пурра дастгирӣ намояд. Дар доираи лоиҳа барои мактабҳо, фермерон ва хонаводаҳои, ки хоҳиши дар гармхонаҳо сабзавот парвариш карданро доранд, дастурҳо омода шуда барои онҳо тренинг-семинарҳо гузаронда мешавад. Инчунин дониш ва иқтисодии коркунони мактабҳо, талабагон, фермерони маҳаллӣ ва коркунони сохторҳои давлатӣ оид ба кишоварзии устувор ва таъминоти ғизо бо роҳи истифода намудани мактаб ҳамчун платформа, ки барои мусоидат намудан ба омӯзиш оид ба кишоварзии устувор ва таъминоти ғизо, баланд бардошта мешавад; инчунин алоқамандӣ байни Барномаи ғизои мактабӣ, истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ дар сатҳи маҳаллӣ ва иқтисодиёти маҳаллӣ мустақкам мегардад.

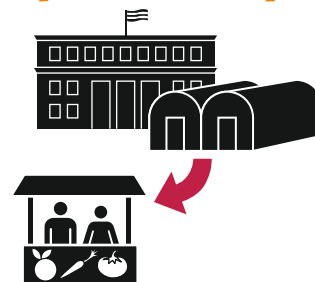

©FAO/Biayna Mahari

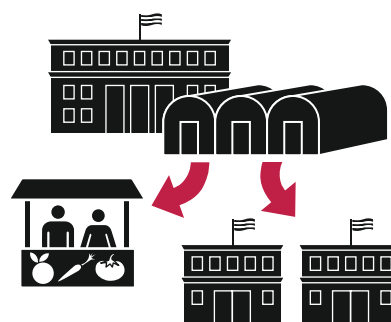
Гармхонаи хурд

Гармхонаи калонтар

Гармхонаи калонтарин

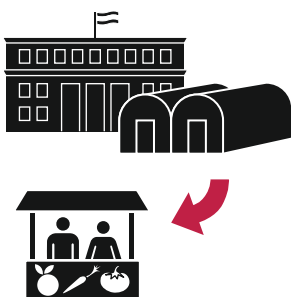

Тоҷикистон

Дар Тоҷикистон, дар ҷаҳорҷӯбаи лоиҳа барои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар ноҳияҳои Вахш ва Дустӣ ва шаҳри Норақ гармхонаҳо сохта шуд. Мақсади ин гармхонаҳои муассисаҳои таҳсилоти умумӣ, ин баланд бардоштани таъминоти ғизоӣ, қонеъ гардондани талаботи хонандагон ва ҷомеаҳои маҳаллӣ дар ҳӯроқа ва ба даст овардани сарчашмаи иловагии молиявӣ барои таъмини ғизои мактабӣ мебошад. Бист муассисаҳои таҳсилоти умумӣ дар ноҳияҳои Вахш (10 муассисаҳои таҳсилоти умумӣ), Дустӣ (9 муассисаҳои таҳсилоти умумӣ) ва дар шаҳри Норақ (1 муассисаҳои таҳсилоти умумӣ) бо 22 гармхонаҳо, ки ҳар яки он бо масоҳати 144м² баробар аст ва бо системаҳои обдиҳии қатрагӣ ҷиҳозонида шудааст, сохта шуд. Илова бар ин, ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ маводҳои кишоварзӣ, ба монанди тухмӣ, нуриҳо, контейнерҳо ва асбобҳои лозима таъмин карда шудаанд. Муаллимон ва коркунони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ оид ба истеҳсоли устувори маҳсулоти ҳӯроқа, омӯзонидани шудаанд. Сабзавоте, ки дар замини наздиқавлигии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ парвариш меёбад, талаботи озуқаворӣ ва ғизоии хонандагонро ба таври пурратар қонеъ мегардонад (ғизонокӣ ва гуногунии таомҳои мактаб зиёд мегардад) ва маҳсулоти зиёдотӣ ба бозорҳои маҳаллӣ ба фурӯш бароварда мешавад. Илова бар ин, замини наздиқавлигии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ барои омӯзиши таҷрибаи устувори кишоварзӣ ва беҳбудии ғизоии хонандагон ва ҷомеа истифода мешаванд. Дар натиҷаи ин навоариҳо тақрибан 3400 хонандагон аз мактабҳои ибтидоии интихобшуда аз ҳӯроқи ғизонок баҳравар мегарданд. Маҳсулотҳои дар гармхонаҳо истеҳсолшуда, ба муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва ҷамоатҳо ғойдаи иловагӣ меорад, чунки он барои сарфа намудани об ва замин кӯмак мерасонад, ҳаҷми маҳсулотро дар зимистон зиёд мегардонад ва дар соҳаи кишоварзӣ имкониятҳои қорӣ таъмин менамояд. Сабзавоти асосӣ, ки айни замон дар гармхонаҳо парвариш шуда истодаанд, помидору бодиринг мебошанд. Дар ҷаҳорҷӯбаи лоиҳа барои мактабҳо, хоҷагидорон ва хонаводаҳо, ки дар гармхонаҳо сабзавот парвариш кардан мехоҳанд, дастурҳои лозима омода кардашуда, барои онҳо тренинг-семинарҳо гузаронида мешаванд.

Маълум аст, ки бе дониш ва маълумоти лозима оид ба озуқаворӣ ва ғизо, ба дастрасии пурра ва мавҷуд будани ҳӯроқи гуногун ва ғизонок аксар вақт барои ноил шудан ва таъсири дарозмуддати ғизонокӣ кифоя нест. Заминҳои наздиқавлигии муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва ҷамоатҳо ба платформаи муносиби барои омӯзондани хонандагон, аз он ҷумла ҷиҳати парвариши маҳсулоти ҳӯроқворӣ табдил меёбанд.

ҶАО муттаҳассисони техникиро барои дастгирии таҳиягарони нақшаҳои таълимӣ, омӯзгорон ва дигар тарафҳои манфиатдор, оид ба илова намудани озуқа ва ғизо дар нақшаҳои таълимӣ, ва инчунин гузаронидани семинарҳо оид ба таҳкими иқтидор ҷалб менамояд.

Қирғизистон

Дар Қирғизистон, дар чаҳорчӯбаи лоиҳа, модели мутамаркази устувор барои таъминоти мактабҳо бо маҳсулоти кишоварзии хоҷагидорони хурд, бо мақсади қонеъ гардондани талаботи онҳо ва дигар муассисаҳои иҷтимоӣ дар ноҳияи Кемин, амалӣ шуда истодааст. Ҳамагӣ 29 мактабҳои интихобгардида аз хизматрасонии ин маркази логистикӣ баҳраманда мегарданд. Робитаҳои устувор байни истеҳсолкунандагони маводи хӯрокаи маҳаллӣ бо Барномаи ғизои мактабӣ барои рушди иқтисодӣ мусоидат менамояд.

Маркази логистикӣ қисми асосии модели мутамаркази харидорӣ ва таъминӣ мактабҳо бо маводи хӯрокаи мебошад. Он барои ҷамъоварӣ ва тақсими ҷавондори мева, сабзавот, тухм ва моҳӣ имконият муҳайё месозад, инчунин бо ҷама таҷдизоти лозима таъмин гардидаст: сардхона бо масоҳати 270 м²; воситаҳои нақлиёт ва лаборатория барои санҷиши сифат ва бехатар нигоҳ доштани маводи хӯрокаи ва сертификатсиякунонӣ. Маркази логистикӣ, аз як тараф, ба хоҷагидорони маҳаллӣ ба истеҳсоли маҳсулоти хӯрокворӣ барои таъмин намудани бозори фурӯш мусоидат менамояд, ва аз дигар тараф ба мактабҳо дар харидорӣ намудани маҳсулоти гуногуни маҳаллӣ бо сифати баланд барои хӯрокаи мактабӣ кӯмак мерасонад. Ин модели таъминоти маводи хӯрокаи барои мактабҳо аз ҳисоби зиёд намудани ҳаҷми истеҳсолот, хеле самарабахш мебошад: он имконият медиҳад, ки маҳсулоти кишоварзӣ аз бисёр истеҳсолкунандагон ва таъминкунандагони хурд харидорӣ карда шавад; маҳсулот дар ҳаҷми зиёд бо нархҳои мусоид харидорӣ мешавад; хароҷоти нақлиётӣ коҳиш меёбад; назорати сифат ва мониторинг дар як ҷой гузаронида мешавад.

Илова бар ин Маркази логистикӣ корҳои зеринро иҷро менамояд:

- i) Дар тендерҳои давлатӣ оид ба таъмини маҳсулоти хӯрокаи мактабӣ иштирок менамояд;
- ii) Мактабҳоро бо маҳсулоти хӯрокаи маҳаллӣ таъмин менамояд;
- iii) Маҳсулоти хӯрокаро аз фермерони маҳаллӣ харидорӣ намуда онро дар сардхонаҳо нигоҳмедорад, ва
- iv) Барои санҷидани сифати маводи хӯрокаи лабораторияҳоро дастрас мегардонад.

Хонандагони синфҳои 1 то 4 аз 29 мактаб дар ноҳияи Кемини вилояти Чуй аз ин Маркази логистикӣ баҳраманда мегарданд. Бо ҳисоби миёна, ин ҷорабиниҳои лоиҳавӣ аз 10 000 то ба 12 000 хонандагони мактабҳои ибтидоӣ ва 50 истеҳсолкунандагони хурди маҳаллиро фаро мегирад. Бинобар ҳаҷмҳои ҳозира ва пешбинишуда, хусусан ҷиҳати таъмини назорати нархҳо ва сифат, Маркази логистикӣ дар иштироки тендерҳои давлатӣ барои таъмин намудани мактабҳо бо маводи хӯрокаи метавонад, рақобатпазир бошад. Ин марказ воситаи алоқа байни истеҳсолкунандагони маҳсулоти кишоварзӣ ва мактабҳо мегардад. Ин гуна ҳамкорӣ ба рушди иқтисодӣ дар ноҳия ва иштироки фаъолтари аҳли ҷомеа дар омода сохтани Барномаҳои ғизои мактабӣ мусоидат менамояд.

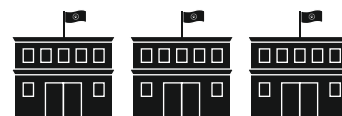

©FAO/Alma Karsymbek

LOGISTIC CENTER

- Participation in state tenders
- Purchase and storage
- Providing schools with local products
- Laboratory quality control

Тақвият додани системаҳои озуқаворӣ бо ҳифзи иҷтимоӣ аз нигоҳи ғизо – Ҷамъи пули нақд

©FAO/Vyacheslav Oseledko

Маълумоти асосноккардашудаи ФАО нишон медиҳад, ки аҳолии камбизоат ва осебпазир, метавонанд ба рушди иқтисодӣ дар сатҳи маҳаллӣ ва миллий саҳм гузорад, агар онҳо бо воситаҳо ва имкониятҳои муносиб таъмин бошанд. Соҳаи ҳифзи иҷтимоӣ чунин имкониятҳоро фароҳам оварда метавонад. Дастрасӣ ба барномаҳои мунтазам ва бузург оид ба ҳифзи иҷтимоӣ (ба монанди интиқоли пули нақд), ки амнияти озуқавориро таъмин менамояд, дастрасӣ ба хизматрасонии тиббӣ ва таҳсилот, инчунин ба натиҷаҳои иқтисодии комёб ва сермахсул, мусоидат намудан барои сармоягузорӣ дар фаъолиятҳои кишоварзӣ, харидорӣ намудани маводҳои кишоварзӣ ва гузариш аз қори музди моҳона ба қори корхонаҳои хоҷагидорӣ имконият диҳад.

Ба ҳар ҳол, ФАО огоҳ аз он аст, ки бо воситаи ҳифзи иҷтимоӣ натиҷаҳои муҳими иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ба даст оварда мешаванд, лекин танҳо ин чораҳо наметавонанд, аҳолиро ба таври устувор аз ҳолати камбизоатӣ бароранд.

Дар инҷо усули ҳамгирошуда лозим аст (Ҷамъи Ҳифзи иҷтимоӣ).

Ҷорабиниҳои лоиҳа оид ба “Ҳифзи иҷтимоӣ” ё ин ки “Ҷамъи пули нақд” ба беҳтар намудани сатҳи зиндагӣ ва таҳкими иқтисодии истеҳсолоти аҳолии камбизоат, тавассути равона кардани пули нақд ба фаъолияти истеҳсолот, маводҳо, асбобу таҷҳизот, омӯзишҳо ва/ё хизматрасонӣ оид ба паҳн намудани донишу таҷриба, мусоидат менамояд.

Қирғизистон

Ҳукумати Қирғизистон ба ФАО оид ба таҳия ва иҷро намудани шартномаи алтернативии пилотӣ вобаста ба ҳифзи иҷтимоӣ барои таъмини кӯмакгирандагони Барномаи ҷубронпулии моҳона барои оилаҳои кӯдакдор ва камдаромад (БҶМБОКК), бо мақсади дастгирӣ дар дарёфти роҳҳои коҳиш додани камбизоатӣ, муҷриба намудааст.

Дар навбати худ, ФАО ба ҷубронпулии моҳонаи ҳозира, ки айни замон аз тарафи Ҳукумати Қирғизистон таҳти нақшаи БҶМБОКК пешниҳод мегардад, илова намудани якчанд вариантҳои эҳтимолии ҷорабиниҳои самаранок (дар асоси имкониятҳои ҷуғрофии мавҷуд буда ва таҳлили занҷираҳои арзиши иловашуда) пешниҳод кард. Ба ин ҷорабиниҳо пешниҳодгардида, мутобиқгардонии кишоварзӣ ба тағйиротҳои иқлим ва алоқамандии кишоварзӣ бо масъалаҳои таъминоти ғизо дохил мешавад. Дар ин усул се самт ба назар гирифта шудааст: i) ташкил намудани қитъаҳои наздиҳавлигӣ (гуногунсозии маводи хӯрока) ва худтаъминшавӣ барои таъмини ғизои оила; ii) маҷмӯи хурд барои беҳтар намудани хӯрока ва ғизои хонаводаҳо (гуногунсозии маводи хӯрока); ва iii) мусоидат дар фаъолиятҳои даромаднок барои хонаводаҳо. Вобаста ба самти интиҳобшуда, ба кӯмакгирандагон маҷмӯи маводҳо, ки аз тухмӣ ва дигар маводҳо иборат аст, барои кишти баҳорӣ ва тирамоҳӣ дар заминҳои кушод пешбинӣ гардидааст. Хонаводаҳо инчунин бо нуриҳои органикӣ, барои баланд бардоштани ҳосилнокӣ ва мусоидат намудан дар ҷорӣ намудани таҷрибаи

кишоварзии бо назардошти мутобиқгардонӣ ба тағйирёбии иқлим, таъмин мегарданд. Ба хонаводаҳое, ки фаъолияти гармхонаҳоро интихоб менамоянд, гармхонаҳои мобилии нақбӣ (тоннелӣ) пешниҳод мегардад (123).

Ба ҳамаи кўмакгирандагони лоиҳаи пилотӣ омӯзишҳои агрономӣ, технологӣ ва маълумотҳо оид ба ғизо пешниҳод карда мешаванд. Инчунин кўмакгирандагон бо мутахассисони иҷтимоӣ ва роҳбарияти деҳаи Аил Окмоту зич ҳамкорӣ намуда аз маслиҳату машварати онҳо баҳравар мегарданд.

ФАО барои ҷамъ овардани маълумоти исботкунанда оид ба рафти татбиқ намудани усули Ҷамъи пули нақд дар Қирғизистон ва манфиати он кўмак мерасонад. Дар оянда ин маълумот барои ба таври васеъ ҷорӣ ва паҳн намудани модели Ҷамъи пули нақд истифода бурда шавад.

Арманистон

Ҳукумати Арманистон усули худро нисбати ҷалби гурӯҳҳои камбизоаттарин оид ба ҳифзи иҷтимоӣ аз нав дида баромада истодааст. Дар ин масала, Агентии шуғли аҳолии назди Вазорати меҳнат ва таъминоти иҷтимоӣ, барномаҳои мазкури худро аз нав баррасӣ намуда истодааст то ин ки қисмати зиёдтари аҳоли барои коҳиш додани сатҳи камбизоатӣ ҷалб карда шавад. ФАО Ҳукумати Арманистонро дар таҳия ва пешниҳоди роҳҳои баровардани оилаҳои деҳотӣ аз камбизоатиро, ки аз ҳисоби кўмакпулии оилавӣ зиндагӣ мекунанд, дастгирӣ менамояд. Аз он ҷумла ин дастгирӣ дар ҷорӣ намудани усули батадриҷ ва устувор барои дастгирӣ намудани иштироки самаранок ва баланд бардоштани амнияти озуқаворӣ ва ғизо иборат мебошад.

Дар якҷоягӣ Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ бо Вазорати кишоварзӣ, барои мусоҳибаи дуҷониба дар баррасӣ ва иҷро намудани лоиҳаи пилотӣ оид ба ҳамгирии ҳифзи иҷтимоӣ ва кишоварзӣ, бо назардошти масъалаҳои хӯрока ва ғизо, ки барои кўмакгирандагони хоҷагиҳои деҳот дастгирӣ менамоянд, ҳамкорӣ доранд. Дар рафти иҷроиш робитаҳои байнисоҳавӣ ба вуҷуд омада барои ташкил намудани ҷаҳорҷӯбаи иҷрои муштарак чорабиниҳои оянда мусоидат менамояд.

Дар ҷаҳорҷӯбаи лоиҳаи пилотии Ҷамъи пули нақд илова ба кўмакпулии нақд, ки аз тарафи Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоӣ дар асоси нақшаи Кўмакпулии оилавӣ таъмин шудааст, якҷанд чорабиниҳои самаранок пешниҳод мегарданд, аз он ҷумла таъмини оилаҳо бо ниҳолҳо ва ҷуҷаҳо, ва инчунин гузаронидани омӯзишҳо дар асоси тарзи фаъолияти зиндагӣ ва имконияти хонаводаҳо дар ноҳияҳои алоҳида. Инчунин, чорабиниҳои гуногун бо назардошти масъалаҳои хӯрока ва ғизо, ба монанди омӯзиш оид ба масъалаҳои хӯрока, ғизо ва маҳсулоти кишоварзӣ, гузаронида мешаванд. Ин лоиҳаи пилотӣ ба Ҳукумати Арманистон барои муайян намудани стратегия оид ба таври самаранок ҷалб намудани аҳолии камбизоати деҳот мусоидат менамояд.

Пешбурди рушди фарогири иқтисодӣ тавассути грантҳои ҳиссаӣ барои кишоварзӣ ва агробизнес дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

©FAO/Vasily Maximov

Тоҷикистон яке аз калонтарин манъбаҳои муҳоҷирати меҳнатӣ дар минтақа ва яке аз калонтарин қабулкунандаи интиқоли пулӣ, ки асосан аз Федератсияи Россия ва Қазоқистон ворид мегардад, мебошад. Вобаста ба сол, интиқоли маблағи шахсӣ (дар % аз ММД/ маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ) аз 20 то 40 фоиз ё аз он зиёдтарро ташкил менамояд, чунки интиқоли маблағ баъзан бо роҳҳои ғайри расмӣ низ ворид мегардад, масъалан тавассути миёнаравон, дӯстон ё аъзоёни оила. Ин метавонад, сарчашмаи бузурги сармоягузорӣ ба кишвар гардад, вале, мутассифона, маблағи интиқолгардида барои рушди соҳаи кишоварзӣ ва деҳот хеле кам равона шуда истодааст. Асосан, аксарияти интиқоли маблағ (то 90 фоиз) барои эҳтиётҳои асосӣ (хӯроқа, сохтмони хона ва таҳсилот) истифода мешаванд ва қисми хеле камии ин маблағ барои пасандоз ё барои сармоягузорӣ ба деҳот равона карда мешавад. Самаранокии равона намудани интиқоли маблағ ба соҳаи кишоварзӣ, ки дар иқтисодиёти кишвар ҷои дуумро ишғол менамояд, хеле паст мебошад. Дар ҳоле, ки ин барои рушди деҳот дар таъмини амнияти озуқаворӣ ва ғизо, ташкил намудани ҷойҳои корӣ ва рушди ҳаматарафаи деҳот таъсири муҳими мусбӣ дорад.

Шабакҳои муҳоҷирон ва муҳоҷирони баргашта метавонанд ба таҳвили донишу малака ва технологияҳои гуногун мусоидат намоянд. Инчунин, сармоягузорӣ барои рушди соҳаи кишоварзӣ ва деҳот, аз он ҷумла дар ташкил намудани ҷойҳои корӣ мусоидат менамояд. Сафарбар намудани интиқоли маблағ метавонад ба иқтисоди муҳоҷирон, хусусан ҷиҳати баланд бардоштани амнияти озуқаворӣ ва ғизо ва коҳиш додани сатҳи камбизоатӣ, тавассути рушди соҳаи кишоварзӣ, таъсири мусбӣ расонад. Ҳамин тавр, истифода намудани интиқоли маблағ ба рушди ҳаматарафа, баланд бардоштани таъмини амнияти озуқаворӣ ва ғизо ва ташкили ҷойҳои корӣ таъсири хуб мерасонад. Дар натиҷаи он самаранокии соҳаи кишоварзӣ баланд шуда, истеҳсолот, арзиши иловагӣ ва хизматрасонӣ гуногун мегардад. Ин барои ташкили ҷойҳои корӣ наву, лоиқа арзанда дар тичорати аграрӣ мусоидат менамояд.

Мақсади ин лоиҳаи пилотӣ сафарбар намудани захираҳои инсонӣ ва молиявӣ муҳоҷирон ва оилаҳои онҳо дар саҳмгузорӣ барои рушди соҳаи кишоварзӣ ва рушди устувори Тоҷикистон мебошад.

Тавассути ин лоиҳаи пилотӣ, ФАО ба муҳоҷирон ва оилаҳои онҳо ва барои таҳия намудани лоиҳаҳои миёна ва хурд оид ба истеҳсоли мева ва сабзавотпарварӣ ва инчунин чорводорӣ ва агробизнес кӯмак мерасонад.

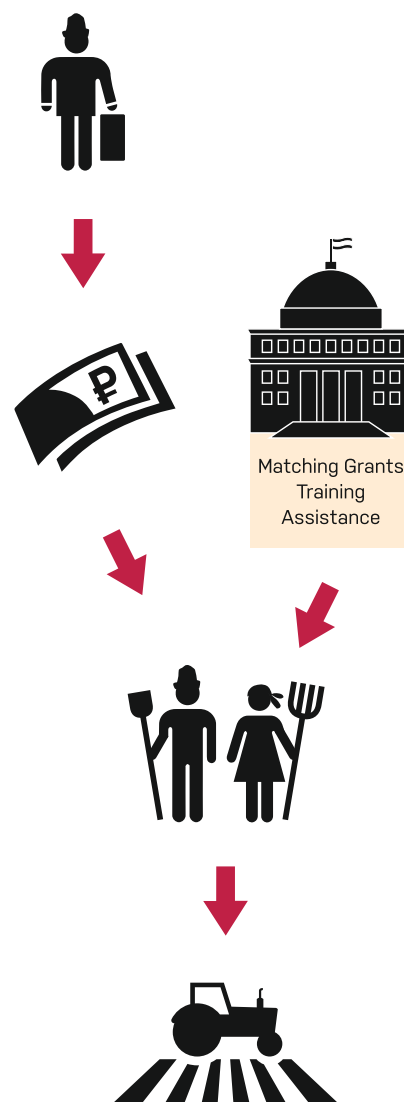
Лоиҳа усули “1+1” – ро истифода мебарад: яъне ба ҳар як сомоние, ки оилаи муҳочир сармоягузори менамояд, аз ҳисоби маблағҳои лоиҳавӣ 1 Сомонии дигар илова карда мешавад. Ғайр аз ин, барномаҳои таҳкими иқтидор ба оилаҳои муҳочирон имконият медиҳанд, ки барои машғул шудан бо тиҷорати хурд ва миёна дар соҳаи кишоварзӣ донишу малакаи лозима ба даст оранд.

Лоиҳа бо эълон кардани имкониятҳо иштироки васъеи ҷамъиятро таъмин менамояд. Хоҳишмандон метавонанд, лоиҳаи сармоягузориро пешкаш намоянд ва онҳо тарафи ФАО ва Ҳукумати Тоҷикистон дида баромада мешавад. Иштирокчиёни арзандаи ин лоиҳаи пилотӣ, муҳочирон ё муҳочирони баргашта, занҳое, ки масъулияти идораи хонаводаро ба зимма доранд ва оилаҳои аз ҳеши наздиктарин интиқоли маблағ дастрас менамоянд, ё муҳочирони маҷбуран баргашта, ки дигар ба муҳочират рафта наметавонанд, шуда метавонанд. Ҷамроҳ намудани муҳочирони баргашта ва муҳочирони маҷбуран баргашта ба ин лоиҳаи пилотӣ ҳаётан муҳим аст, чунки шумораи муҳочирони ба ватан баргашта зиёд шуда истодааст. Бинобар ҳамин реинтеграцияи устувори онҳо ташкил ва зиёд намудани ҷои корӣ ва имкониятҳои корӣ лозим аст.

Аризадиҳандагон аз тарафи мутахассисони ФАО барои таҳияи лоиҳаи хурд ва миёна кӯмак мегиранд. Кумитаи назораткунанда ба лоиҳаи хур ва миёнаи пешниҳодгардида баҳо ниҳой мегузорад ва пешкаш намудани грантро тавсия медиҳад. Грант бо пули нақд бо тавассути корти пластикӣ, пешниҳод мегардад. Илова ба кӯмаки молиявӣ, дар доираи лоиҳаи пилотӣ барномаҳои таҳкими иқтидор иҷро карда мешаванд. Ин барномаҳо ба кӯмакгирандагон имконият медиҳанд, ки донишу малакаи лозимаро барои машғул шудан бо тиҷорати хурд ва миёна дар соҳаи кишоварзӣ омӯзанд. Барномаҳо ба соҳаҳои техникий оид ба самтҳои махсус ва қисмати занҷираи арзиш тааллуқ доранд, ба монанди истеҳсолот, коркард ва ба бозор баровардани маҳсулот ва дигар мавзӯҳои гуногун, ҳамчун омӯхтани малакаҳои соҳибкорӣ ва вусъат додани тиҷорат.

ФАО истифода ва иҷро намудани грантҳоро назорат намуда, дар асоси он ҳисоботи ниҳонии техниқиро таҳия месозад, натиҷаҳои комёб ва бомуваффақ, мушкилиҳо ва тавсияҳоро дар ҳисобот иникос медиҳад то ин, ки аз тарафи Ҳукумат ҷангоми паҳн намудани ин модели пилотӣ ба назар гирифта шаванд.

Лоиҳаи пилотӣ дар якҷоягӣ бо Вазорати меҳнат, муҳочират ва шуғли аҳоли, Вазорати кишоварзӣ, Вазорати рушди иқтисод ва савдо, Вазорати молия, Созмони байналмиллалии муҳочират ва Ассотсиатсияи хоҷагҳои деҳқонии - фермерӣ дар ноҳияҳои Ҳисор ва Ҷалолиддини Балхӣ амалӣ мегардад.

Маблаггузории Федератсияи Россия

Ҳамкории ФАО ва Россия доираи васеи дастгирии ташаббусҳои рушди минтақа ва саросари ҷаҳониरो дар бар гирифта, бо дастгирии молиявии Федератсияи Россия ФАО ин ташаббусҳоро дар ин лоиҳа амалӣ менамояд.

Лоиҳаи ФАО “Рушди зарфият барои тақвият додани амнияти озуқаворӣ ва ғизо дар кишварҳои интиҳобшудаи Қафқоз ва Осиёи Марказӣ” (бо маблаггузории Федератсияи Россия) барои баррасӣ намудани мушкилиҳо ва масъалаҳои ҳалталаби минтақа ва мусоидат намудан барои ҳамкории байни-соҳавӣ, бо роҳи таъмин намудани иқтидори лозима барои ба даст овардан ва нигоҳдоштани мувофиқат байни соҳаҳои кишоварзӣ, ғизо, тандурустӣ, маориф ва ҳифзи иҷтимоӣ айнаи муддаост.

Шӯъбаи рушди иқтисодиёт ва кишоварзӣ (ЕСА)

Созмони озуқаворӣ ва кишоварзии Созмони Миллали Муттаҳид (ФАО)

Viale delle Terme di Caracalla, 00153 Rome, Italy

www.fao.org/in-action/fsn-caucasus-asia

Некоторые права защищены. Лицензия С указанием авторства – Некоммерческая -
С сохранением условий 3.0 Межправительственная организация (CC BY-NC-SA 3.0 IGO)